

Vabariigi Valitsuse korralduse „2024/2025. õppeaastal riigi tagatud õppelaenu summa maksimaalmäära kehtestamine ühe laenutaotleja kohta“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus ja eesmärk

Õppetoetuste ja õppelaenu seaduse (edaspidi *ÕÕS*) § 20 lõike 2 kohaselt kehtestab Vabariigi Valitsus igal aastal hiljemalt 1. juuliks riigi tagatud õppelaenu maksimaalmäära ühe laenutaotleja kohta ühes õppeaastas. 2023/2024. õppeaastaks oli nimetatud maksimaalmääraks kehtestatud 3 000 eurot.

Haridus- ja Teadusministeerium teeb ettepaneku jätta 2024/2025. õppeaastal õppelaenu maksimaalmäär 3000 euro peale ühe laenutaotleja kohta. Vaatamata Vabariigi Valitsuse tegevusplaanis kokkulepitule „Suurendame õppelaenu mahtu 6000 euroni õppeaastas“, ei ole võimalik 2024. a võtta riigieelarves täiendavaid kohustusi.

Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu on ette valmistanud kõrghariduspoliitika ja elukestva õppe osakonna peasekspert Hemminki Otstavel (hemminki.otstavel@hm.ee; tel 735 3015), strateegia- ja finantsosakonna eelarve peasekspert Tiina Kõllamaa (tiina.kollamaa@hm.ee; tel 735 0163) ning õigus- ja personalipoliitika osakonna õigusnõunik Maarja-Liisa Vahi (maarja-liisa.vahi@hm.ee; tel 735 0297).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

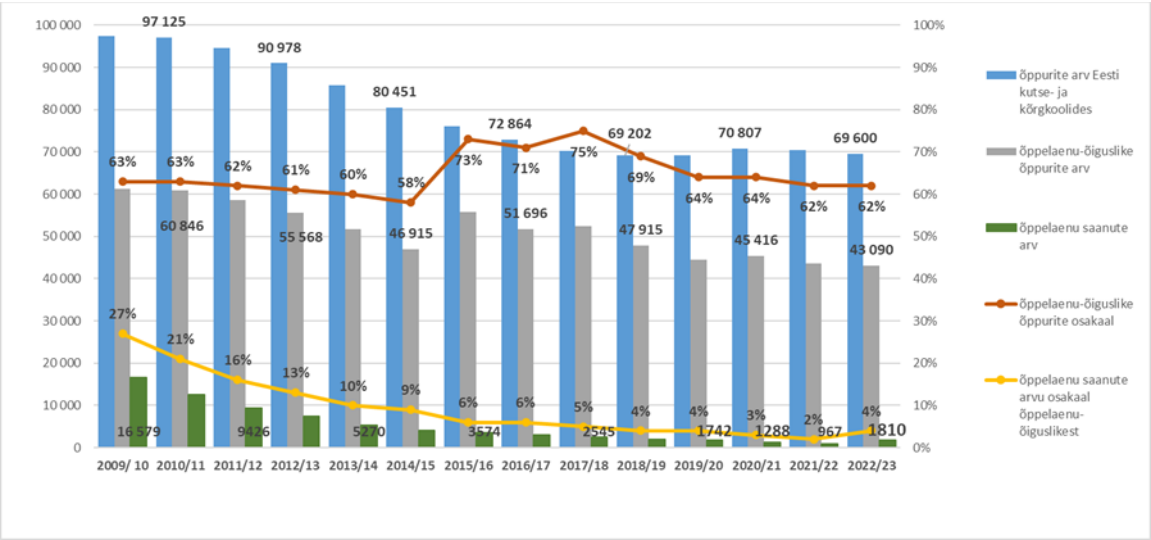
Õppelaen on riiklikult garanteeritud laen, mille puhul tagab riik pankadele laenusaja õppelaenu maksimaalmäära ulatuses ja sellelt õppelaenusummalt laenusaja poolt krediidasutusele tasumisele kuuluva intressi. Riigi tagatud õppelaenu kommertsintressimäär õppelaenu summalt on krediidasutuse ja laenusaja kokku lepitud intressimäär, kuid mitte rohkem kui 6 kuu euribor pluss 3 protsenti aastas. Kui kommertsintressimäär on kõrgem kui 5 protsenti aastas, tasub laenusaja krediidasutusele riigi tagatud õppelaenult intresse 5 protsendi ulatuses õppelaenu summalt ning riik tasub krediidasutusele kommertsintressimäära ja laenusaja poolt tasutava intressi vahe.

ÕÕS § 15 lõike 1 alusel saavad õppelaenu võtta isikud, kes õpivad Eesti ülikoolis, rakenduskõrgkoolis, kutseõppeasutuses või välisriigis nimetatud õppeasutusega samaväärses õppeasutuses ja õppevormis ning kelle puhul on täidetud seaduses ettenähtud tingimused. Õppelaenu antakse Vabariigi Valitsuse kehtestatud maksimaalmäära ulatuses (üli)õpilasele üks kord õppeaastas. Kokku on õigus saada õppelaenu õppekava nominaalkestuse õppeaastate arvule vastav arv kordi. Eesti Panga andmetele tuginedes on kõige aktiivsem õppelaenude võtmise periood õppeaasta alguses, septembris-oktoobris. Kahe viimase õppeaasta võrdluses selgub, et õppelaenude käive perioodil september-oktoober 2022. aastal oli 2,8 mln € ning 2023. aastal vastavalt 3,5 mln €. 2023/2024. õppeaastal oli õppelaenu maksimumsumma 3000 eurot aastas. Õppelaenu väljastasid 2023/2024. õppeaastal Swedbank (intressiga 1,99% + 6 kuu euribor) ja LHV (intressiga 1,95% + 6 kuu euribor), kes andsid õppelaenu oma krediidiressursi arvelt.

Õppelaenu antakse Vabariigi Valitsuse kehtestatud maksimaalmäära ulatuses (üli)õpilasele üks kord õppeaastas. Kokku on õigus saada õppelaenu õppekava nominaalkestuse õppeaastate arvule vastav arv kordi. Kõikidest õppelaenu võtjatest on 42% võtnud õppelaenu ühe korra oma

õpingute jooksul, 28% kaks korda ja 21% kolm korda. Erandlikult on üksikud inimesed võtnud õppelaenu aastate jooksul kuni kümme korda.

Aastatel 2006-2008 võttis õppelaenu ligi 20 000 üliõpilast (30% kõigist tudengitest) ja 2000 kutsehariduse õpilast (8%). Sellest alates on õppelaenu võtnute arv ja osakaal aasta-aastalt vähenenud (joonis 1). Peamiseks õppelaenu võtnute arvu vähenemise põhjuseks on tasuta kõrgharidusele üleminek ning õppelaenu kustutamisest loobumine seoses avalikus teenistuses tööle asumisega. Viimastel aastatel on sagenenud viited õppelaenu ebaatraktiivsusele üliõpilaste seas, mis on tingitud kõrge intressimäärast ning madalast laenusummast, mis ei võimalda õpingutega seotud kulusid täies ulatuses katta. Kui õppelaenusüsteemi luues Eesti krooni kehtivuse ajal oli viieprotsendine intressimäär pikaajaliste laenude puhul pigem soodne, siis euro kasutuselevõttuga ja Eesti riigi krediitireitingut arvestades ei ole see enam nii.

Joonis 1. Õppelaenu saanute osakaal õppurite koguarvust ning õppelaenuõiguslikest õpilastest (HTM).

2021. aastal langes esmakordselt õppelaenu võtnute koguarv kutse- ja kõrghariduses alla 1000 õpilase (tabel 1). 2022. aastal, pärast käendajate arvu vähendamist kahelt käendajalt üheni, intressiarvestuse põhimõtete ülevaatamist ja õppelaenu maksimummäära tõstmist 3000 euron, on õppelaenu võtnute osakaal ja arv veidi tõusnud. 2022/2023. õa võttis laenu ligi 1500 üliõpilast (4%) ning 189 kutsehariduse õpilast (1%).

Tabel 1. Õppelaenu võtnute osakaal eri haridustasemetel 2018 - 2022 (HTM).

Osakaal kõigist laenu võtnutest						
Aasta	1. aste	2. aste	3. aste	Laenu võtnute arv kõrghariduses kokku	Kutseharidus	Laenu võtnute arv kutsehariduses kokku
2018	72%	14%	1%	1568	13%	229
2019	75%	14%	1%	1459	10%	171
2020	73%	14%	1%	1065	12%	141
2021	76%	12%	1%	789	11%	95
2022	73%	14%	1%	1481	11%	189

Haridus- ja Teadusministeerium teeb ettepaneku jätta 2024/2025. õppeaastaks õppelaenu maksimaalmäär 3000 euron.

Ettepanek tuleneb Eesti majandusolukorrast, kõrge inflatsioonist ja elukallidusest. Statistikaameti andmetel tõusis tarbijahinnaindeks 2024. aasta aprillikuus võrreldes eelmise

aasta aprillikuuga 2,8%. Samal ajal on euribor jätkuvalt kõrgel tasemel (3,7350%), mis tähendab, et riik katab pankadele kulud kui panga intressiga + 6 kuu euribor ületab seadusega sätestatud 5% piiri.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga seonduvaid Euroopa Liidu õigusakte ei ole.

4. Korralduse mõjud

Korraldusega jäetakse õppelaenu maksimummäär 3000 eurole.

5. Korralduse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja korralduse rakendamise eeldatavad tulud

2023/2024. õppeaastal oli õppelaenu maksimumsummana kehtestatud 3000 eurot aastas. Kui õpingute kestus õppekava järgi on alla 9 kuu, saab õppelaenu võtta poole maksimummäära ulatuses, milleks oli kuni 1500 eurot. Käesoleva eelnõu ettepanek on kehtestada alates 2024/2025. õa õppelaenu maksimumsumma 3000 eurot õppeaastas. Rahandusministeeriumi 2024. a eelarves on planeeritud riigitagatiseks 370 000 eurot. Sotsiaalministeeriumi eelarves on planeeritud 2024. a 84 000 eurot, mis on ette nähtud laenude kustutamisega seotud kulude katmiseks puuduva töövõime ja sügava puudega lapse hooldamise korral. Viimastel aastatel on riigitagatisena tasutud kulud olnud langevas trendis (tabel 2). Riigitagatise hulka arvestatakse laenuvõlgnevustega seotud kulud, õppelaenu kustutamisega seotud kulud laenuvõtja surma või töövõime kaotuse korral, õppelaenu kustutamisega seotud kulud puudega laste vanematel ning intresside katmisega seotud kulud ajateenistuses viibimise ajal, kuni 3-aastast last kasvataval vanemal ning arst-residendil residentuuri lõpetamiseni. 2020. aastal rakendus riigitagatis õppelaenudega seotud kulude katteks 755 000 euro väärtuses, 2021. a 307 503 eurot ning 2022. aastal maksti riigitagatisena välja õppelaenuga seotult 234 838 eurot.

Tabel 2. Riigi kohustused eelnevatel aastatel (HTM).

	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Intresside tasumisega seotud kulu kokku	218 259	216 766	130 315	97 528
<i>Sellest:</i>				
<i>ajateenijate nn maksepuhkusega seoses tasutud</i>	6 153	8 696	7 603	5 712
<i>kuni 3-aastast last kasvatavate vanemate nn maksepuhkusega seoses tasutud</i>	201 225	200 342	116 017	86 220
<i>arst-residentide nn maksepuhkusega seoses tasutud</i>	10 881	7 728	6 695	5 596
<i>intressivahe katmine pankadele</i>	0	0	0	0
Laenuvõlgnevuse tõttu rakendunud riigitagatise summa	171 544	80 208	63 705	50 313
Laenuvõlglaste arv, kelle suhtes riigitagatis rakendus	41	29	21	19
Õppelaenuvõlgnikelt riigile laekunud	430 483	291 709	247 259	148 504
Laenusaaaja töövõime kaotusega seoses tasutud summa	65 861	43 495	55 596	36 735

Töövõime kaotanud laenu võtnud isikute arv	25	14	22	2
Laenusaaja surmaga seoses tasutud summa	24 341	5 608	6 022	9 364
Summad isikute arv	14	4	3	4
KOKKU RIIGITAGATIS	480 005	346 077	255 638	193 940
Puudega laste vanematele õppelaenude tagasimaksmisega seotud kulud	154 545	101 900	51 865	40 898
Puudega laste vanemate arv, kelle eest on õppelaen hüvitatud	69	45	22	2
KOKKU RIIGITAGATIS (koos puudega laste vanemate õppelaenude kustutamisega)	1 058 921	754 910	307 503	234 838

Lisaks riigitagatisele, tagab riik krediidiasutustele kommertsintressimäära ja laenusaaja tasutava intressimäära vahe, mille jaoks on 2024. a eelarves planeeritud hinnanguliselt 260 000 eurot.

6. Korralduse kehtivus

Korraldus jõustub üldises korras. Õppelaenu maksimaalmäär 3000 eurot kehtib 1 aasta ehk perioodil september 2024 - juuni 2025.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja arvamuse avaldamiseks Eesti Üliõpilaskondade Liidule, Rektorite Nõukogule, Rakenduskõrgkoolide Rektorite Nõukogule, Eesti Pangaliidule ning laene väljastavatele pankadele Swedbank ja LHV Pank.

Kristina Kallas
haridus- ja teadusminister